

2. Topolčianky

Poloha:

Obec leží v severovýchodnej časti okresu Zlaté Moravce, v hornej časti Požitavskej nížiny, obkolesená svahmi Pohronského Inovca a Tríbečského pohoria. Nadmorská výška obce je 220 m n.m. a rozprestiera sa na ploche 2633 ha. Obcou pretekajú dva potoky, zo severu Topolnica - Leveš, zo severovýchodu Hlboká - Hostiansky potok. Patria do povodia Žitavy.

História:

Za rodný list Topolčianok sa považuje listina z roku 1293, kde obec figuruje pod názvom **TOPOLCHEN PARVUM**. Prvým zemepánom a zakladateľom rodu pánov z Topolčianok bol Comes Haslav.

Od roku 1561 boli Topolčianky na takmer 200 rokov sídlom Tekovskej župy a pevnosť hrala dôležitú úlohu v obrane proti Turkom. Vtedajší jej majiteľ Ján Topolčiansky, zvaný Turkobijca, ju dal prestavať na starých základoch.

Gróf Ján Keglevich dal začiatkom 19. storočia zbúrať južné renesančné krídlo zámku a v rokoch 1818 – 1825 postavil na jeho mieste klasicistický trakt podľa projektu viedenského architekta Alojza Pichla. Toto krídlo kaštieľa sa pokladá za najkrajší a najčistejší architektonický prejav klasicizmu na Slovensku.

V 20. rokoch minulého storočia sa zámok stal letným sídlom prezidentov republiky. Významný slovenský architekt Michal Milan Harmic veľmi citlivo nadstavoval nad renesančný trakt manzardové apartmány pre početných prezidentských hostí a návštevníkov. Prvý prezident ČSR – T. G. Masaryk chodieval do Topolčianok takmer každý rok svojej prezidentskej funkcie. Bol to pobyt nielen rekreačný, ale aj pracovný. Posledným z prezidentov, ktorí využívali príjemné prostredie topolčianskeho zámku, bol v roku 1951 Antonín Zápotocký.

Z klasicistického krídla zámku sa stalo múzeum historického nábytku a bytových doplnkov, ako obrazov, starých hodín, keramiky, kobercov, vyšívajúcich orientálnych závesov, zbraní.

V päťdesiatych rokoch pracovníci štátnej pamiatkovej starostlivosti preinštalovali nábytok a ostatné exponáty tak, aby každý salón bol

podľa možnosti zariadený nábytkom a doplnkami rovnakého slohu a toho istého historického obdobia. Obrazovú výzdobu dopĺňajú desiatky litografií, drevorytov, medzirytín a iných grafických listov.

Osobitnú pozornosť si zaslúžia zbierky keramiky, najmä porcelánu – je tu jedna z najväčších zbierok keramiky na Slovensku.

Pozornosť návštevníkov púta aj zámocká knižnica, založená grófom Jánom Keglevichom. Knižnica bola pôvodne vo Viedni v jeho tamojšom paláci, odkiaľ si ju po dokončení stavby kašieľa v roku 1825 postupne preniesol do Topolčianok. Vtedy

mala okolo 10 000 zväzkov. Je prevažne náuková, vedecká, so spismi francúzskych, anglických, nemeckých, osvietenecov, s encyklopédiami, botanickými a zoológickými atlasmi a pod.

Po zakladateľovi dopĺňali knižnicu aj jeho syn Štefan a arcivojvoda Jozef August Habsburg, až do roku 1918, takže knižnica má dnes vyše 14 000 zväzkov. Knižnica je historická, jedna z mála v úplnosti zachovaných zámockých knižníc na Slovensku. Používa sa na výskumné a vedecké účely.

Súčasťou zámku je Zámocká kaplnka, vystavaná v r. 1662 v severozápadnej bašte. V kaplnke sa nachádza pozoruhodný obraz jej zakladateľky Alžbety Rákoczy na posmrtnom katafalku z roku 1663. Od roku 1686 je kaplnka významným pútnickým miestom na Slovensku.

Významné osobnosti:

Pavol Haspra -slovenský divadelný a televízny režisér.

JUDr. Marián Šurda - významná slovenská a európska osobnosť dostihového športu.

Ďalšie osobitosti Topolčianok:

Národný žrebčín - patrí medzi najvýznamnejšie svetové žrebčiny a možno ho právom zaradiť za kultúrne dedičstvo národa. Je špecializovaným zariadením pre chov koní. Počas viac ako 80-ročnej existencie pracovníci, jazdci a kone Národného žrebčína Topolčianky reprezentovali

Slovensko na najvýznamnejších národných a medzinárodných chovateľských a športových podujatiach.

Hipologické múzeum- poskytuje návštevníkom ucelenú predstavu o koňoch a ich využívaní v spoločnosti. Návštevníkov múzea upútajú charakteristiky jednotlivých plemien koní, makety výrobných objektov, úspechy žrebčína v chove koní, sedlárska, kováčska a kolárska dielňa, izba a kuchyňa pracovníka v chove koní, zariadená starým nábytkom. Samostatnou kapitolou je kočiareň s expozíciou dopravných prostriedkov rôzneho zamerania / bričky, kočiare, vozy, sane, karety, pohrebný voz /.

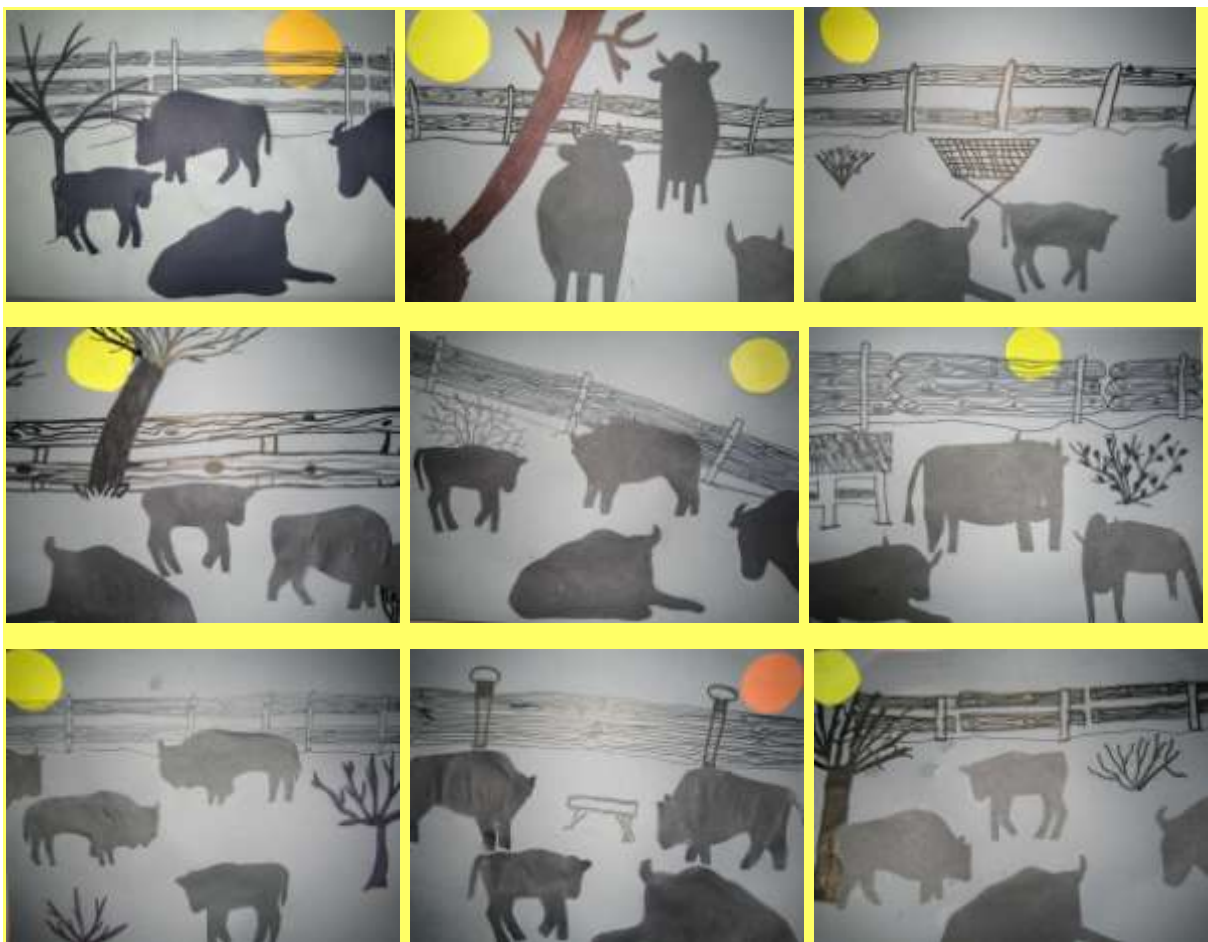
Zubria obora - bola založená v roku 1958. Jej poslaním bolo prispieť k záchrane Zubra hôrneho pred vyhynutím, pretože v čase jej vzniku žilo na celom svete iba 150 jedincov tohto druhu. Chovná časť zubrej zvernice je rozdelená na štyri oddelenia. Zubry žijú striedavo vo všetkých štyroch častiach. Celý objekt zvernice bol dimenzovaný pre 12 zubrov.

Zubrom sa vo zvernici darilo, takže už o niekoľko rokov od vzniku zvernice bolo odchovaných viac ako 120 jedincov. Nadpočetné jedince boli dodávané do zoologických záhrad, rôznych parkov a súkromných chovov. V roku 1964 bol celý objekt pre chov zubrov vyhlásený za chránenú študijnú plochu.

Keďže vidieť na vlastné oči zubra európskeho - najväčšieho európskeho cicavca, „bratranca“ známejšieho amerického bizóna, môžeme len na tomto jedinom mieste na Slovensku, patrí k prísne chráneným zvieratám. Preto sme sa rozhodli niečo si o tomto zvierati, ktoré bolo kedysi prirodzenou súčasťou európskych lesov, naštudovať. Veľa nového sme sa dozvedeli na hodinách prírodovedy, ale aj prostredníctvom vedomostného kvízu:

- OBOR MEDZI CICAVCAMI.

Stavbu zubrieho tela sa nám podarilo zachytiť na hodine výtvarnej výchovy prostredníctvom dokresľovanej koláže. Práce sme nazvali „Za súmraku“, pretože práve v šere zapadajúcej slnka sa nám zdali zubry oveľa mohutnejšie a majestátnejšie:

Pri vyhľadávaní informácií o tomto najväčšom slovenskom cicavcovi sme sa dozvedeli aj to, že podľa medzinárodnej dohody o chove zubra sú všetky zubry narodené na Slovensku pomenované menami, ktoré začínajú slabikou Si – napr. Sibirka, Sivko, Silan, Silvo atď. Preto sme sa pokúsili spoločne vymyslieť niekoľko ďalších mien, ktorými by mohli pracovníci obory pomenovať ďalšie „zubrie potomstvo“. K tým najzaujímavejším patrili:

♂ Sid, Simulant, Simon, Sinaj, Siring, Sirius, Silák, Sifón, Silvester, Sigo...

♀ Simba, Sidra, Simfónia, Siláčka, Silvia, Sisinka, Siana, Sidney, Siga, Siréna, Sidónia, Sierra, Sibyla...

O výskyte zobra európskeho na Slovensku svedčia niektoré miestne názvy. Našli sme tri: Zuberec / Žilinský kraj /, Zubria / Banskobystrický kraj /, Zubrohlava / Žilinský kraj /.

Zdroje:

<http://www.zamok-topolcianky.sk/main.php?menu=1&lang=sk>

<http://www.topolcianky.sk/>

<http://sk.nztopolcianky.sk/>

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Topo%C4%BE%C4%8Dianky>

<http://psc.unas.cz/psco-slovak.php?najdi=Z>